

Ойрот.
3-403

Bastra talalardың proletarlarъ, birikleger!

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1934 г.
АКТ № 608.

„ЕКІНСІ БЕҢСЫЛДЫКТЫҢ ӨДҮЗІ“

(Екинсі ғылдағы сығарғань)

ӨДУҢ АКСАНЬ СЫГАРГАНЬНЫҢ
ЛА ОНЫ ТАРКАДАРЫНЫҢ ААҢ

79(2)261. 63

На ойротском языке
Условие выпуска Госзайма второй
пятилетки (2-й выпуск)
Перевод Ильтеева А. С

Инв. № 1332

SSRS-ta gosudarstvonıń ödyzin alıp tudıńır turgan ulus-
tıń toozı 40 millionnıń eñ volıp çat. Kol kyci le çatkandardıń
suragı aajınca bistin cıgargan ödyzibistin sumınazı cıldıń-cıl-
ga özyıp çat. Industrializatsıyanıń (1927 ç.) cıgargan baıtapkı
ödyzi 200 mln s. tarkadılgan, ekinci ödyzi (1928 ç.)—498,8 mln
s., üçinci ödyzi (1929 ç.)—829 mln. sal., „beşcıldıkte tırt
cılga“ dep ödyşti (1930 ç.)—1025,1 mln. s., beşcıldıkte 3-ci
çenily cılı dep (1931 ç.) ödyş 1934,2 mln. sal., beşcıldıkte vı-
dıpvraatkan 4-ci cılınıń (1932 ç.) ödyzi 2709 mln sal., ekinci beş-
cıldıkte ödyzi (baıtapkı cılga cıgargan)—3214,5 mln sal.

Çer ystinde kapitalist oroondo kol kyci le çatkan alvatız
vojınnıń iştep alğan çal akcazın ceberlep çuıp vojınnıń çaan
promışlenostko çırt-xozjajstvogo, sotsial kultur çazalına vojı-
nnıń sagız la kirizip, volızın çetirip turgan kajda da çok, ka-
can da volbos. Ol çart. Bistin gosudarstvodo deze işmekci le
krestjanıń gosudarstvogo varıp turgan kapejkezi kerekke, çırt-xo-
zjajstvogo, işmekci le krestijanıń çyrum çadın çarandıgarına
varıp çat. (Kaganovic). İşmekciler le kolhoznikter, kol kyci le
çatkandar ödyş obligatsıjaga bicidip, vojınnıń çuıp alğan akcazı
proletar gosudarstvodo vıdıp turgan sotsialist çazalına varıp çat.

Bistin gosudarstvo çırt ulustan ödyş akca alıp, onı tudun-
gan ucun olorgo ojnop alar protsentı kirelte edip astam verip
çat. Baıtapkı beşcıldıkte cıldarında çırt uluska ödyş akca
ucun 854 mln sal tölögen; 1933 ç.—560 mln sal; 1934 ç. ödyş
obligatsıja tudıńır turgan kol kyci le çatkandarga 812 mln s. tölö-
gen.

Proletar gosudarstvo kol kyci le çatkandardıń aldında vojı-
nnıń ödyş kereginde mojnına alınganın ejinde, cikke vıdyrip,
ol ödyş akcanı kereginde berilgen astamın ödyş akca tudıńır
turgan kazı la kol kyci le çatkandarga çetirerin kiceep çat.

Ekinci веҗҗыдыктын өдызи

(ekinci җыда җырганы)

Ekinci веҗҗыдыктын планы аажына сotsialist җазал керегине кол кыци ле җаткандардын акказын җуур алар керегинде SSRS-тын баҗкарузы 1934 җ. „ekinci веҗҗыдыктын өдызин“ җырган (ekinci җыда җырганы).

Ғаны җырган өдыште баҗаркы җырган „ekinci веҗҗыдыктын өдызиниң аажы выкыл аждыр җат. ОI пениң усун онојыр edilgen deze, баҗаркы җырган „ekinci веҗҗыдыктын өдызинде“ ваstra kol кыци ле җаткандардын сагызына келиҗкенинце, сурагы аажына келиштire edilgeninen ылам воляр җат

Bastra kol кыци ле җаткандарга өдыш аксапың алдыңдагы тапы аажы катар айтканы облигацианы баҗкарағын җенил edip җат.

Өдыстин summazy la өји. „Ekinci веҗҗыдыктын өдызин“ (ekinci җыда җырганы) 3500 mln sal воляр җат. Баҗаркы җырган өдыш 3214,5mln sal. таркадылган. Ғырган өдыш аксапы 1933 җ-дан тындештirip көргөндө, оның summazyның өскөни иҗмекци ле sluzasҗылардын өскөн фонд җал акказына, kolhozтогы krestjандардын kirelteziniң өскөnine тынејлеzip җат.

Ғаны җырган өдыстин өји-10җыл 1934 җ. октявр' аждың 1-кы кынинең ала 1944 җ. октявр' аждың 1-кы кынине җетре воляр җат. Анаждарда Ғаны өдыстин җырган өји ле оны садыр алары, баҗаркы җырган өдыстен бир җыл орој воляр җат.

Өдыстин аажы. Ғаны өдыште җырганы еки аңлы: protsenty ле җазым җок ојнор алар edip җырганы воляр җат.

Protsenty җырган облигация la өдыш тудыпыр тургандар ваstra kirelтеzin купон lo бир җылга 10 prots. алыр җат. Купондоры җыл зајын 1935 җ. октявр' аждың 1-кы кынинең ала төлөlip җат. Protsenty җырган облигациялардын ојнор аларың өткырвеј җат.

Ғазым җок ојнор алар облигациялардын ваstra kirelтеzin ојын азыра алыр җат. Ғазым җок ојнор алар казы la облигация өдыш җырган он җылдың туркунуна бир катар ојнор алар учурлу.

Өдыш облигациялар казы la 100 sal. водолду җыгарылган. Ғазым җокко ојнор алар edip җырган выдын 100 s. водолду облигациялардан өскө 50, 25, 10, 5 sal. водолду edip җырган,

olor vudyn ovligatsijalardıń uyuyleri volıp çat. Beş salkovojdın ovligatsijalardıń tolyrga kelişsin dep сыgargan. Protsenty edip сыgargan vudyn ovligatsijalardıń uyuyleri 25-le 10 sal. volıp çat.

Ədyştin kazы la сыgarganь (protsentyu, çazым çokko ojnop alarь) razrjadında 100 mln sal. eki vëlikke vëlynip çat. Vëlikteri serijaga vëlynip çat. Çazым çokko ojnop alar edip сыgargan kazы la vëlik serijazыnda 50 toolu çys salkovojlordın ovligatsijalu 20 mun serija volıp çat. Protsenty edip сыgargan kazы la vëlikte serijalarыnda 100 mun serijazыnda çys salkovojdın on ovligatsija volıp çat.

Ekinci takыр сыgarыр turgan „ekinci veşçyldыkтың ədyzi“ vaştarкь сыgargan ədyştin onon arь tudуş varganь volıp çat, onьд usun ekinci katar сыgarыр turgan ovligatsijanьд nomerlarь (serijanьд nomerlarь) vaştarкь сыgarganьн onon arь tudуş varganь volıp çat.

Kазы la vëliktin serijazыньд çaнь сыgarыр turgan çazым çokko ojnop alar ovligatsijalardıң nomerlarь 200001-naң 40000 nomerга çetre turgrzыlgan, çaнь сыgargan procsentyziniң—100001 nomerdan 200000 nomerge çetre. Bu serijeniң ovligatsijalarь ojnпньд tirazыnda (өtkyрerine) kozo kirizip turuzar (çazым çokko ojnop alar edip сыgargan ovligatsijalar) ədyş akcaa bicider өji өtkөн soondo (protcenty edip сыgargan ovligatsijalar) onьд akcaзын төлөөр tirazta kozo turuzar.

Çazым çokko ojnop alar ovligatsijalar la ojnop alarь

Çazым çokko ojnop alar edip сыgarganь 10 çылга çыл зайып 4 tiraztan 40 toolu ojnojtон tiraztar volor.

Çaнь ədyştin tiraztarь bicitken soondo yelegende, vaştarкь сыgargan ədyştin tiraztarь la çaньs өjdө volor. Onьд usun kazы la ədyş tudыпыр turgan kizi vaştarкь la ekinci сыgargan „ekinci veşçyldыkтың ədyş“ ovligatsijalarьд ojnop aldь-va, çok-po dep çaньs la tablitsadan көрөр.

Gosudarstvo ədyške алган çazым çokko ojnop alar ovligatsijalarga kazы la 100 mln sal, 10 çылга 198 mln sal. төлөөр. Kazы la ovligatsija мындьј summalarдың biryzin ojnop alar: 3000 sal., 1000 sal., 500 sal. 250 sal., 200 sal., 150 sal., bu summa larga ojnop алган ovligatsijanьд vaazy kozo kirip çat (100 sal). Tem-

dektegezin, ovligatsija alğan kizi 500 sal. ojnop alğan volzo, ojnop alğanın 400 sal. alar, ovligatsijası ucun 100 sal. alar. Ovligatsijanın kazı la ylelelgen ylyzi aajınca ondı ok ojnop alğan ylyzin tölöp çat.

Kazı-la 100 million salkovoj çazım çokko ojnop alar edip cıgargan (bir razıjad), cikezinca ajtsa, kandıj-la millionın 100 salk-n ovligatsijalarına, mındıj edip ojnop: öduş akcanın evirilip çyurer vaştarkı-la ekinci çıldarında ojnop alar toozı 31200 volır, ojnop alar akca toozı deze 8053 mıñ salkovoj volor, ucinci-le çetinci çıldarında 27200 volır, çıl zayıñ ojnop alar akcazı 6987 mıñ salkovoj volor, segizinci, toguzıncı-la onıncı çıldardın toozı zayıñ ojnop alar 267200 volır, alar akca toozı deze 48987 mıñ salkovoj volor (öduş akcanın evirilip çyurer vaştarkı çıl 1934 ç. 1/x ala 1935 ç. 1/x çetre, ekinci çıl deze 1933 ç. 1/x ala 1936 ç. 1/x çerte, onon arı ondı ok volor).

Öduş akcanın evirilip çyurer vaştarkı 8 çıldarında, ojnop alğan ovligatsijalar toozına 250-n 3000 salkovojgo çetre tölölip turar çartar ajtkazın, bu çıldarda çys salkovoj ovligatsijanın ojnop alar 150, 400, 900 vaza 2900 salkovoj volor, ovligatsija voıynın vaazı deze ojnop alğan akca-la kozo tölölip turar.

Öduş akcanın evirilip çyurer segis çılın ucunan ala, vaza toguzıncı-la onıncı çıldarda ovligatsijalar la ojnop alar akcanın 200-le 150 salkovojdon tölöp turar etken (ovligatsija voıynın vaazın oo kijdire toolor).

Ojnop alğanın vaza kujruktarın (kupondor) ucun tölöri. Çazım çokko ojnop alar edip cıgargan ovligatsijalar-la ojnop alğanın mındıj gazetterde önetöjin vaskan tablitsalar aajınca sveregkassalar tölöp turar: „SSRS TIK-n Izvestijazında“, „Ekonomiceskij zizde“, „Krestijanskij gazette“, „Lesnoj promışlenosto“ vaza kazı çer icinde tirazı ojnop ötkyrgen ispolkonnın gazedinde. Ojnop alğan akcanın sveregkassalar aldındagı adalğan gazetterdin önetöjin tablitsely cıgargan nomerinin kijnde cıgarar nomerinin kolgo kirgen aajınca tölöp vaştap turar.

500 salkovojgo çetre ojnop alğanın vastrazın, ekinci razıjad agenstvolordon öske, vastra sveregkassalar tölöp turar ucurlu.

Bydyn ovligatsijaga ojnop alğan 1000 salkovojdı, vaza ondıjardın yly akcaların çapıncı-la rajonnıj, ol emeze gorodın

sveregkassalarında алып турар, оногоь деге ојнор алган кизи војь, ол емеге төмөндөј турган sveregkassa азыра ојнор алган облигациязьн четирip берер аргазь бар вољьр çat.

Bydyn obligatsijaga ојнор алган 3000 salkovoj, vaza олордын улу акчаларь ојнор алган облигацияларды Goznak-la възулар, ачыктар көргөн кижинде ле төлөlip турар. Ојнор алган облигациязьн ачыктар көрзин деп Goznaka војь, ол емеге казыла sveregkassa азыра ијip турар ucurlu.

Ојнор алган облигацияның төлөйтөн summa акказына облигацияның војьның ваазь kirizip турар kereginde, оның eezinde ојнор алганын төлөөр тушта, облигациязь чандра verilbes sveregkassada чадa kalar.

Protsenty облигациялардын сырган kujruktарь аајьнца, vastr sveregkaasalar-la srok өји четкeнде, төлөlip турар.

Колында облигациялу ulus ојнор алган аксаңь, vaza kujruktар ваазьн төлөp vазалганынан ala казы la өјинде, че 1949 ч. октявр ајдын ващаркь кынin өткырвей, алып турар ucurlu вољьр çat.

Өдүш аксаңьн ваазьн төлөөри. Protsent чокко сырган vastra облигацияларга мөрly ајьн tyzip, оның төлөгөндө, ваазь төлөlip турар ucurlu, алдында ајдылган аајьнца деге, ојнор алган akca тоозьна облигацияның ваазь kirip çat.

Protsenty сырган облигациялар ucun төлөмири 1940 ч. октявр ајдын ващаркь кынinен ala ващалып çat. Protsenty сырган облигациялардын казызь төлөlip турар ucurluzьн өдip турар tiraztarь-la temdektelip төлөлөр. Колында protsenty сырган облигациялу vololo, tiraz ојьн-la өткөп volzo, оның ваазь tiraz өткөп чьлдын октявр' ајдын ващаркь кынinен ala төлөlip турар. Бу srok өјинен ala tirazka сыккан облигациялардын protsenty kozulta акказының cотолып турарь toktoj берер. Protsenty сырган облигациялар tiraz-la өдip сыккан кижинде, ол ok өјинен ala 1949 ч. октявр' ајдын ващаркь кижине четре-де төлөzin деп берерге kelizer.

Sveregkassalar-la облигацияларды садьр, vaza залогтор аларь. Sveregkassalar чаңь өдүш аксаңьн облигацияларын kol кыци-ле çatkandardан садьр, vaza бу облигацияларды залогтор ордына ssuda берер ucурь, чаңьс-la goskreditin voluщь, vaza sveregkomissijalarьның берген чөви аајьнца өткырilip турар ucurlu.

Ədyş akcañ tarkadar ezizi

Gorodto onojdo ok deremne çurtta ədyş akcañ çaradər tarkadarıñ tazi kem kiziniñ tap-kuyni eesij çajmdaj ötkyrer massovıj-politika agitatsia iş aajınca 1934 ç. aprel' ajdın 15-ci kyninen ala vaştalər ötkyriler.

İşmekciler, kolxoznikter, sluzaşcylar, organizovannıj kustarlar, yurenip turgandar, organizovannıj emes gorodtın kol kycile çatkan uluzь ədyş akcañın ovligatsijaların kollektiv aajınca vici dip sadər alar. Ovligatsijaların vaa akcazın bir kanca sroktu edip tölöp turar. Gorodtordo işmekcilerge, sluzaşcylarga kol kycile çatkan əskə gruppalarga temdekter turguskan srok əji 1934 ç. majdın vaştapkь kynineç ala 1935 ç. martın vaştapkь kynine çetre etken. Vicitken aajınca vaştapkь tölömir akcaz 1934 ç. maj ajdın vaştapkь velyiniñ çal akcazın tölölər ucurlu.

Kolxoznikter birigip vicitken aajınca ovligatsijalardь kolgo sadər, ol emeze bir kandıj sroktu edip alər çadylar. Kolxoznikterdin vicitken aajınca tölömir srogın çerindegi ajmaktar temdekter turguzar, çə ondıj da volzo, onpızın 1935 ç. janvar ajdın vaştapkь kynineç oroj etpeş ucurlu.

Tapıñ kol kyci le çatkandar alər turgan ovligatsijalardın vastra vaazın, ol ok tuzunda tölöör, ol emeze bir kanca sroktu edip alar.

Gorodtordo kol kyci-le çatkan vastra çurt ortozında çañ ədyş akcañın ovligatsijaların tarkadər vicitirer, kerektiñ usь 1934 ç. majdın vaştapkь kynine çetre vozop kalar ucurlu. Bastra kolxoznikterdi ovligatsijalardь alar edip vicitireri 1934 ç. ijun' ajdın vaştapkь kynine çetre tapıñ kol kyci le çatkandardın ortozında tarkadarь deze 1934 ç. oktjabr ajdın vaştapkь kynine çetre ötkyrip salar ucurlu.

Ədyş akcañın tölöeri işmekciler-le sluzaşcylardın olordın iştenip turgan çerlerinde ötkyrip turar. Ovligatsijalardь alar volər vicitkenderdin vergen çövi aajınca, predprijatijalar-la ucerezdenijalardın vaşkaru uluzь, olordın çal akcazın ovligatsija usun akcazın tudər alər turar. Ovligatsijalardь alar volər vicitkender vastra akcazın tölögön kijninde sagızınca vaazın körgyzip, vaza kanajda edip cıgarar ovligatsijalardь kolıña predprijatijalar-la

ucrezdenielerdin başkaru uluzь azra alьp turar. Өdүş akcaga vi-
citken vololo, onьң srok өjine çetpej turgan kollektivinen tuura
сьгар volzo, onдj kiziniң kольна ovligatsijalardь төлөгөн akcaзь-
na keliştirip verer. Kolhozникter viçitken aajьnca ovligatsija usup
akcaзьп çurt sovetten сьgartьlu ulustarьna төлөp turar, kazь-la vi-
citken kolhozникке cottoзьp turar vastra srok өjine, tuş vazьna
kvitantsija verip onьзьna çurt sovettiң сьgartьlu kizizi kazь-la тө-
лөгөн akcalarьп,bergen өijnde viçip turar.

Kolhozник kizi төлөгөн akcaзьna vodoştırьa çurt sovetten
kazь la өjinde, ovligatsijaпьң vaazьna-da onьң kandьj edip
сьgarganьna-da kyyнzej alajьп deze, tavь volor. Kazь kolhozник-
ter ovligatsijalarьп alvagan volzo, olorgo çurt sovet eki srok өjin-
de: 1/x 1934 ç. vaza 1/1 1935 ç. koldorьna tavьştırьp verip çat.

Taпьnaп kol kyci-le çatkandar, ovligatsijalarьп kольна, ak-
caзьп vudyre төлөгөн kijninde alar.

Çaпь өdүş akcaпьп tiraz oьндarь vastra akcaзь төлөгөн
kijninde vaštalar kereginde, ovligatsijalardьң nomerleri viçitken
ulustarga temdektelip-te turvas, vaza olor ovligatsijalarьп vu dep
kuijruktarь-da berilves.

GTSK-le GK-n en çaan vaşkaruzь.